

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ DUYU BÜTÜNLEME, DİL VE KONUŞMA SORUNLARI

Doç. Dr. Neslihan G. Karaman

DUYU BÜTÜNLEME

DUYU BÜTÜNLEME

- Duyu bütünleme kişinin kendi vücudundan ve çevresinden alınan duyu bilgilerin organize edilerek kişinin vücudunu çevrede etkili bir şekilde kullanmasına olanak sağlayan nörolojik bir süreçtir.
- Duyu bütünleme teorisi; insan gelişimini, nörobilim ve ergoterapi bakış açılarıyla kombine ederek bütüncül çerçevede davranış ve öğrenmeyi inceler.
- Duyu bütünleme gelişimsel bir süreçtir ve her çocuğun gelişiminin belli bir sıralama dahilinde ve kişinin gelişimi sırasındaki deneyimlerden etkilendiği temeline dayanır.

DUYU BÜTÜNLEME

Duyu derken neyi kastediyoruz?

- Görme
- İşitme
- Tat
- Taktil(dokunma)
- Koku
- Vestibüler (yer çekimi ve hareket)
- Proprioepsiyon (eklemler ve kaslardan gelen)

Duyular tek başlarına çalışmazlar, duyular ve duysal sistemler ile sağlanan bilgiler bütünleştirilir, giderek kompleksleşen davranışların ve son ürünlerin oluşmasında kullanılır

Örneğin; bir çocuk kitap okurken, kitabını ve başını yer çekimine karşı tutum aynı zamanda görsel algı becerisiyle satırı takip edip çevrede olan diğer duysal uyarılara rağmen dikkatini harfleri, kelimeleri ve cümleleri anlamaya vermesi gerekir.

DUYU BÜTÜNLEME BOZUKLUKLARI

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ DİL VE KONUŞMA SORUNLARI

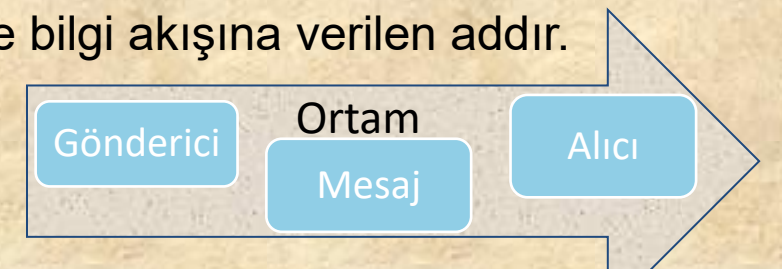

DİL- KONUŞMA, İLETİŞİM

- Dil; insanın düşüncelerini, niyetlerini, ihtiyaçlarını ifade etmesi için kullandığı bir iletişim aracıdır.
- Konuşma, dilin ürünüdür. Zihnimize oluşturduğumuz mesajı sözel olarak ürettiğimiz motor bir süreçtir.

Konuşma İçin Gerekli Sistemler	
Respirasyon (Solunum)	Konuşmanın enerji kaynağıdır
Fonasyon	Ses tellerinin titreşimi sonucu oluşan ses
Rezonans	Sesin hava boşluklarında şekillenmesi
Artikülasyon	Alınan nefesin uygun rezonans özellikleri kazandıktan sonra konuşma seslerine dönüşmesidir.

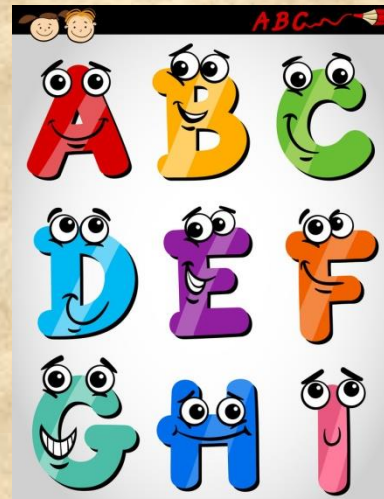
- İletişim, dil ve konuşmayı da kapsayan, kişilerarasındaki düşünce ve bilgi akışına verilen addır.

DİLİN BİLEŞENLERİ

- Fonoloji(Ses Bilgisi): Bir dilde bulunan sesleri ve bu seslerin birbirleriyle ilişkilerini, hangilerinin anlam taşıdığını ve nasıl bir düzende bulduklarını inceler.
- Morfoloji (Biçim Bilgisi): Sözcüklerde bulunan kök ve ekleri ve bunların kurallı düzenlenmiş biçimleriyle üretildiği özelliklerini inceler.
- Semantik(Anlam Bilgisi): Nesne, olay ve nesne-olay ilişkisini simgeleyen sözcüklerin anlamlarını inceler.
- Sentaks (Söz-dizim): Sözcüklerin kurallı bir şekilde cümle içerisinde dizilişini inceler.
- Pragmatik (Kullanım Bilgisi): Dilin sosyal bağlamda belirli bir amaca yönelik işlevi ve iletişim amacına uygun kullanımını inceler.

İçerik Semantik	Biçim Morfoloji Sentaks Fonoloji	Kullanım Pragmatik
---------------------------	--	------------------------------

NORMAL GELİŞEN ÇOCUKLARDA DİL VE KONUŞMA BECERİLERİNİN GELİŞİMİ

2-3 YAŞ ARASI DİL VE KONUŞMA BECERİLERİ

Alıcı Dil Gelişimi	İfade Edici Dil Gelişimi
Zıtlıkları anlamaya başlar	2-3 kelimeli cümleler kullanabilir
İkili yönergeyi anlama ve takip etmeye başlar.	Neredeyse tüm sesler oturur
Uzun hikayeler dinler.	%50(yeni tanıdığı kişiler)-%75(yakın çevresindeki kişiler) anlaşılır konuşur
	Bir nesneye dikkati çekebilir.
	Sorular sorabilir.
	Çoğul isimleri kullanabilir
	Olumsuzluk (değil vb.) kullanabilir.
	Şimdiki zaman eki, sahiplik eki ve geçmiş zaman eklerini kullanabilir.
	İki kelimeli dizilerde sıfat kullanmaya başlar (ör. Büyük top)

3 -4 YAŞ ARASI DİL VE KONUŞMA BECERİLERİ

Alıcı Dil Gelişimi	İfade Edici Dil Gelişimi
Yer-yön bildiren yapıları anlar, kullanmaya başlar.	Okulda neler yaptığını anlatabilir.
“Neden?” ve “Nasıl” sorularını anlamaya ve kullanmaya başlar.	4-5 kelimeli cümleler kurabilir
Çıkarımda bulunmaya başlar.	Tanımayan kişiler tarafından %80 anlaşılır konuşur.
En az üç rengi bilebilir.	Egosantrik konuşma gözlemlenebilir.
Sıralı ifadeleri anlayabilir.	Ortalama 1000-1500 kelime kullanabilir.
Nesnelerin benzer, farklı olduğunu anlayabilir.	Nasıl? Sorusuna cevap verebilir
	Sık kullanılan nesnelerin işlevini anlatabilir.
	Kendi içinde nesneleri çeşitlendirebilir.
	Şarkı ve tekerleme söyleyebilir.
	Soru eki, gelecek zaman eki kullanabilir

4-5 YAŞ ARASI DİL VE KONUŞMA BECERİLERİ

Alıcı Dil Gelişimi	İfade Edici Dil Gelişimi
Bir hikayeyi rahatlıkla dinleyebilir ve hikaye hakkında sorulan sorulara cevap verebilir.	Rüyalarını anlatabilir
Ortak yönergeleri alabilir.	1500-2000 kelime kullanabilir
Üst-alt kavramını ve üst-alt ilişkisini anlayabilir.	Ne zaman? Sorularına yanıt verebilir.
2500-2800 kelimeyi anlayabilir	Diğer çocuklarla rahatlıkla ilişki kurup oynayabilir.
Resimdeki saçmalıkları, anlamsızlıkları bilebilir	Yetişkinlerin konuşmalarına katılabilir.
Zıtlıkları anlayabilir	Başka biriyle birlikte sayabilir
	Yetişkinlerin kullandığı dil bilgisi becerilerini kullanabilir
	Edilgen yapıları kullanabilir
	Kendi yaşamadığı bir olayı anlatabilir
	Hikayeler hakkında sorulan sorulara yanıt verebilir

5-6 YAŞ ARASI DİL VE KONUŞMA BECERİLERİ

Alıcı Dil Gelişimi	İfade Edici Dil Gelişimi
13.000 kelimeyi kavrar	Yetişkin rollerini taklit edebilir
"Böyle olursa ne olur" gibi soruları anlar ve uygun yanıtlar verir	Kendisi ile ilgili duyguları ifade edebilir
Zaman farklılıklarını anlar	Eğer ifadeleri ile başlayan cümleler kurabilir
Dün, bugün, daha fazla, daha az gibi ifadeleri anlar	Bilmediği sözcüklerin anlamlarını sorabilir
Sağ-sol yönünü anlar	Haftaları ve günleri bilir

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARI

GECİKMiŞ DİL VE KONUŞMA (GDK)

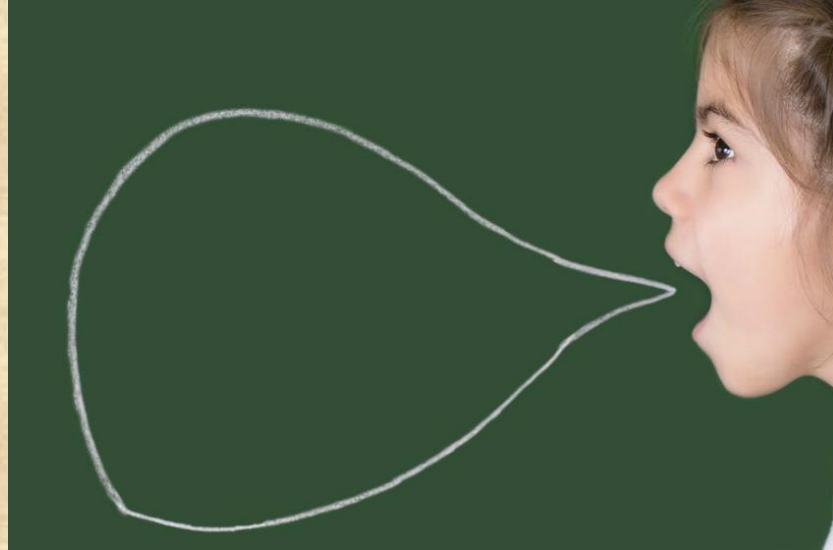
- Çocuğun konuşması yaşından beklenilenden çok geride, yavaş ise bu durum gecikmiş konuşma olarak tanımlanır.
- Bu durum herhangi bir engel durumunda ortaya çıkmamakta ve nedeni bilinmemektedir
- Gecikmiş dil ve konuşma bozukluğu görülen çocuklar, sadece dil ve konuşma sorunları yaşamayabilir ayrıca akademik **sorunlar, kendini ifade edemediği için davranış ve sosyal uyum problemleri** gösterebilir.
- Ebeveyn tutumu dil ve konuşma gelişimini etkilemektedir.

**IT'S
NOT
TOO
LATE!**

ÖZGÜL DİL BOZUKLUĞU

- Dil ve konuşma gelişiminde görülen diğer gelişimsel alanlardaki bozukluktan kaynaklanmayan seçici bir bozukluktur.
- Özgül dil bozukluğu olan çocuklar 2 yaşına kadar bir sözcük üretemeyebilir ya da genellikle geç konuşabilir.
- Özgül dil bozukluğu olan çocuklar büyüdükçe yeni kelimeler öğrenmekte ve sohbet etmekte problem yaşayabilir ayrıca konuşmaları anlaşılabilir.

KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

Artikülasyon Bozukluğu

- Seslerin yanlış üretilmesidir
- Erkek çocuklarda 2-6 kat daha fazla görülmektedir
- Erken çocukluk ve ilkokul çağında görülme oranı %2-20 arasındadır
- Her çocuk konuşmasının belli bir döneminde artikülasyon bozukluğu yaşar ve bu doğal gelişimin bir parçasıdır ancak 2 yaşına gelmiş bir çocuk %50 3 yaşına gelmiş bir çocuk %75 oranında anlaşılır konuşur.

Örnek: kedi-tedi, kalın-talın
su-du, süt-düt
arı-ay, renk-yenk
geldim-celdim

KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

Fonolojik Bozukluklar

- Artükölasyon bozukluğu yüzeydeki üretimlerde meydana gelen problemler ile ilgilenirken; fonolojik bozukluklar üretimlerin altında yatan bozukluklar ile ilgilenir.
- Fonolojik bozukluğu olan çocuklar, ana dilin seslerini üretmekte ve kullanmakta, anlaşılır konuşmakta ve yeni sözcükler öğrenmekte problem yaşarlar.
- Pek çok ses bir arada etkilendiği için anlaşılabilirlik düşük olabilir.
- Çođunlukla nedeni belirsizdir.

Örnek

ayakkabı- ayapkarı
kitap- kipat
kamyon-kaymon

KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

Motor Konuşma Bozuklukları

➤ Çocuklarda görülen motor konuşma bozuklukları; motor planlama, programlama ve yürütme süreçlerinde yaşanan bozukluklardır.

1) Konuşma Apraksisi

- Beynin konuşma için gerekli olan organlarını hareket ettirmeyi planlamada problem yaşarlar
- Söylemek istediği Őeyin ne olduğunu bilir ama gerekli kasları hareketlerini koordine etmekte problem yaşar

2) Dizatri

- Konuşma için gerekli olan sistemlerin sınırlı hareketinden ve ağız kaslarında yaşanan problemlerden kaynaklanan motor konuşma bozukluğudur.
- Konuşma için gerekli olan hareketler zayıf, normal olmayan Şekilde hızlı veya yavaş olduğu için anlaşılabilirlik düşüktür.

